

Socialt kapital och välbefinnande i övergångssamhället Ukraina

Avhandling i folkhälsovetenskap vid enheten för epidemiologi och global hälsa, institutionen för folkhälsa och klinisk medicin, Umeå Universitet. Kateryna Karhina, medicine doktor. E-post: kateryna.karhina@gmail.com

Den militära konflikten i Ukraina startade 2014 och triggade bl.a. framväxten av omfattande informella volontärverksamheter (en form av socialt kapital) för att stödja soldater och deras familjer. Detta är relativt unikt med tanke på landets post-sovjetiska historia med låga nivåer av socialt kapital och negativa indikatorer för hälsa och välbefinnande. Avhandlingen undersöker betydelsen av socialt kapital under pågående militär konflikt, analyserar dess samband med välbefinnande samt fördelningen av socialt kapital mellan kvinnor och män i Ukraina.

I två delstudier baserade på en kvalitativ fallstudie genomfördes arton djupintervjuer med volontärer och mottagare av volontärstöd. Dessa analyserades med hjälp av Grundad Teori och Webers sociala idealtyper. I två kvantitativa delstudier baserade på sekundära registerdata används dels Världshälsoorganisationens (WHO's) World Health Survey för att analysera sambandet mellan socialt kapital och fysiskt och mentalt välbefinnande för kvinnor ($n = 1723$) och män ($n=910$) med hjälp av multivariabel logistisk regression, dels European Social Survey (omgång 6) för att undersöka tillgången till socialt kapital och bestämningsfaktorer för ojämlikhet i tillgången till socialt kapital mellan kvinnor ($n= 1377$) och män ($n=797$). Analysen baserades på multivariabel logistisk regression och post-regression Fairlie decomposition analys.

Avhandlingen visar att socialt kapital transformeras under militär konflikt. Starka familje- och vänskapsband för-

svagas och ersätts med nya starka band till militära vänner och volontärer. Effekterna på välbefinnandet blir både positiva och negativa. Samtidigt som det ger nya sociala nätverk och en känsla av meningsfullhet, skapar det trötthet, ökad oro och otrygghet. Sambanden mellan socialt kapital och välbefinnande varierar för kvinnor och män. Vissa former av socialt kapital kan ha en starkare skyddande effekt för kvinnor än män. Socialt kapital fördelas även ojämnt mellan män och kvinnor. Tillgången till socialt kapital kan också betraktas som en indikator för socialt välbefinnande och kan därför användas både som determinant och ett utfall i studier om socialt kapital, hälsa och välbefinnande.

Avhandlingens slutsatser är att informellt socialt deltagande, dvs volontärarbete, kan spela en viktig roll i samhällskriser och behöver beaktas i mätningar och interventioner av socialt kapital. Mätningar av socialt kapital i ”stabila” samhällen fångar nödvändigtvis inte alla dess former kopplingen till välbefinnande beror till stor del på vilka mått som används. Då socialt kapital har både positiva och negativa effekter på välbefinnande bör det tas i beaktande i forskning, policy och praxis för att kunna förhindra negativa effekter och främja positiva. I Ukraina och andra samhällen är socialt kapital en ojämn resurs för olika samhällsgrupper. Att minska ojämlikhet baserat på kön och inkomst skulle troligen även påverka fördelningen av socialt kapital mellan olika grupper i samhället.

Länk till avhandlingen i Diva: <http://umu.diva-portal.org/smash/get/diva2:1158565/FULLTEXT03.pdf>